

FI lausuntopyyntö VV

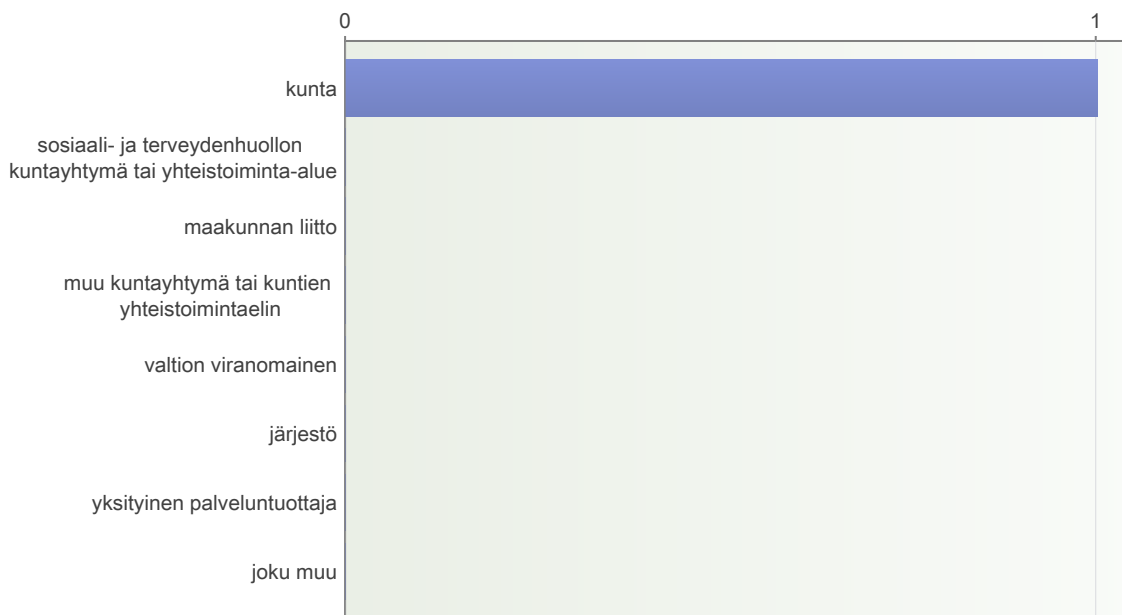
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Rantasalmen kunta	Riitta Tolvanen	Kristiina Järvenpää, kristiina.jarvenpaa@ranta salmi.fi, puh. 0405019831	20.3.2017	Kunnanhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

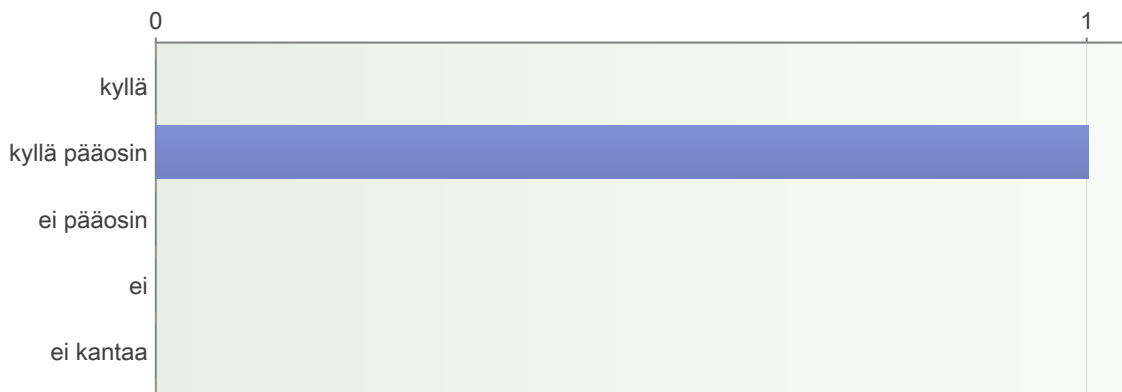
Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksella voidaan kaventaa väestön sosiaali- ja terveystarpeita, mikäli nykyisiä perustason palveluiden saatavuutta kyetään parantamaan. Se tarkoittaa nopeampaa terveyspalveluiden hoidon saatavuutta ja laajempia ja ennaltaehkäisevämpiä sosiaalipalveluita. Ainakin alkuvaiheessa Sote- keskuksissa on tarjolla sosiaalisen tuen tarpeessa oleville asukkaille pelkästään ohjausta ja neuvontaa. Sosiaalipalvelujen varsinainen palvelutarpeen arviointi tehdään maakunnan palveluliikelaitoksen palveluissa. Erityisesti sosiaalihuollon näkökulmasta voidaan esittää vaatimus, että sosiaalipalveluja tai sekä sosiaali- ja terveyspalveluja tarvitsevilla asukkailla on mahdollisuus itse arvioida ja valita, minkälaista palvelua he tarvitsevat. Esitetty valinnanvapausmalli on moniportainen ja palvelukokonaisuuksia osin pilkkova, että asukkaiden edellytykset käytännössä löytää palvelut ja tehdä valintoja tuottavat vaikeuksia. Tämän vuoksi on perusteltua, että valinnanvapaus otetaan käyttöön portaittain palvelujärjestelmän rakentumisen myötä. Tämä antaa mahdollisuuden kuulla maakuntien asukkaita ja palvelujen käyttäjiä ja tehdä kehittämistyötä yhdessä heidän kanssaan.

Esitetty malli ei vielä paranna kansalaisten yhdenvertaista palveluiden saatavuutta, vaan huomio tulee kiinnittää maakuntien nykyisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Valitettavasti alueelliset tekijät vaikuttavat siihen, ettei palveluita eri alueilla ole saatavilla yhdenvertaisesti. Maakuntien tulee voida vaikuttaa palveluiden saatavuuteen reuna-alueilla maakunnan sisällä esimerkiksi määrittelemiensä korvausten (kapitaatio) avulla. Muussa tapauksessa palveluntuottajat keskittyvät suurille kaupunkiseuduille. Alueellinen ja sosioekonominen eriarvoisuus on vaarassa lisääntyä ja terveys- ja hyvinvointierot kasvaa.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

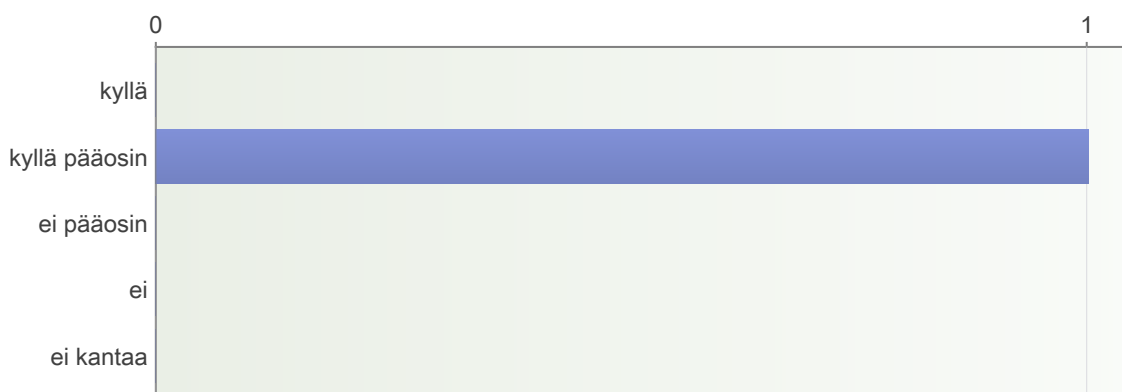
Vastaajien määrä: 1

- Toivottavaa on, että valinnanvapaus lisää asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia ja nopeuttaa palveluun pääsyä, koska asiakas voi valita aiempaa monipuolisemmin omaan tilanteeseensa sopivia palveluja.

Valinnanvapaus uudistuksen valmistelussa tulee ottaa huomioon uudella tavalla myös asiakkaiden kuluttajasuoja, koska asiakas saattaa joutua tilanteeseen, jossa palveluntuottajat ja julkiset sosiaali- ja terveystyökalut yhtiöineen kilpailevat asiakkaasta.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

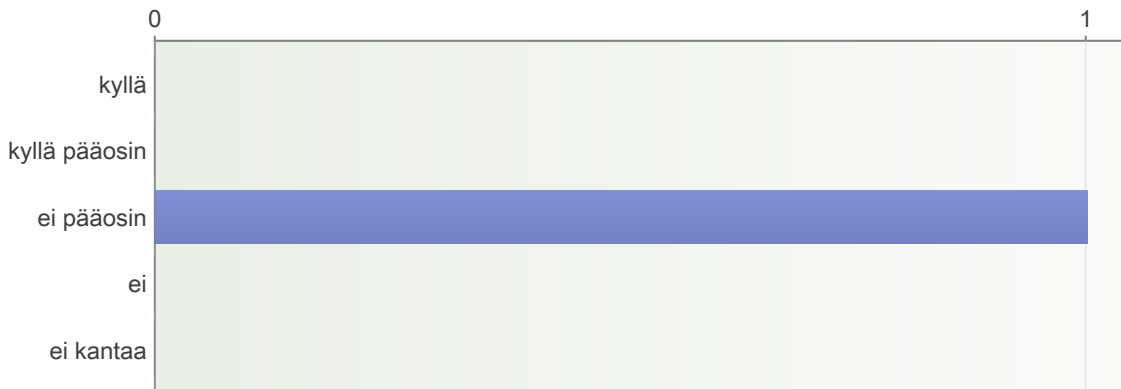
Vastaajien määrä: 1

- Periaatteessa asiakkaan on mahdollista valita omaan tilanteeseensa sopiva palvelu. Maakunta on velvollinen huolehtimaan palveluohjauksesta ja palvelutarpeen arvioinnista eli auttamaan valitsemaan, jos asiakas ei siihen pysty. Jos palvelutarve on erityisen runsas, laaditaan asiakassuunnitelma.

Kun asiakasmaksu on sama ja pysyy kohtuullisena, tämä parantaa suoraan valittavien palvelujen tarjontaa varallisuudesta riippumattomia valinnan mahdollisuuksia niille, jotka eivät pysty käyttämään esim. yksityisiä palveluita. Voi valita nykyistä laajemmin sosiaali- ja terveystarpeiden tuottajan ja sen toimipisteen valinnanvapauden piiriin kuuluvissa palveluissa.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

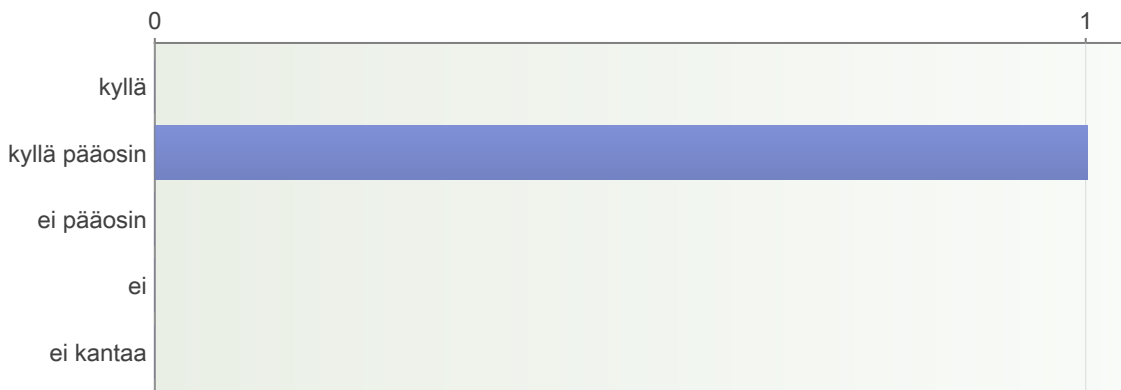
- Erityisesti sekä sosiaali- ja terveystarpeiden palveluja tarvitsevien kohdalla valinnanvapausesitys tuottaa nyky muodossaan suurimmat ongelmat. Palvelujen jakautuminen perustason palveluissa tulee muodostamaan erityisen suuria ongelmia juuri heille.

Ongelmallista voi myös olla se, että malli pitää sisällään erilaisia rahoitusmalleja. Uudistuksessa peruspalvelut jakaantuvat suoraan valittaviin palveluihin ja palvelulaitoksen tuottamiin palveluihin, asiakassetelillä valittaviin palveluihin sekä henkilökohtaisen budjetin palveluihin. Kun osa sote-keskuksista saisi tulonsa kapitaatiomallin mukaisesti, on vaarana, että malli rajoittaisi taloudellisin perustein tarjoamia hoitotoimia. Tärkeä olisikin aloittaa valinnanvapaus yhdellä rahoitusmallilla, ja portaittain laajentaen. Ensi tuli mukaan perustason terveydenhuollon palvelut.

Sosiaalipalveluiden valinnanvapauden toimivuus edellyttää mittavaa palvelunohjausta ja valvontaa, jotta erilaisissa elämäntilanteissa olevat asiakkaat voivat valinnanvapauttaan käytännössä toteuttaa.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tärkeää on valvoa, ettei maakunnalliselle liikelaitokselle jää raskas hallintokoneisto. Ja, niitä toimintoja, joita ei tulevaisuudessa tarvita, on myös kyetävä myös lopettamaan. Palvelujen tarjonnassa tulee esiintymään alueellisia eroja maakuntien välillä ja peruspalvelujen vahvistamisella ja hoitoon pääsyn parantamisella voi olla kustannuksia alentavaa vaikutusta, koska näin on mahdollista välttää erityistason palvelujen käyttöä.

Tilaajan ja tuottajan erottamisella on uskottu hallittavan kustannuksia. Kun tilaaja / järjestäjä vastaa sote-palvelujärjestelmän kokonaisuudesta sekä sisältöjen että kustannusten näkökulmasta, tulee sille, erityisesti tuottajakentän moninaistumisen ja laajenemisen vuoksi, laaja ja syvälinen seuranta- ja valvontatehtävä. Tämä tulee edellyttämään, myös taloudellisessa mielessä, vahvaa ja osaavaa organisaatiota. Nykyisissä kuntayhtymäperustaisissa organisaatioissa, joissa usein sama organisaatio sekä järjestää että tuottaa palvelut, ei erillistä päällekkäistä järjestäjätahoa ole tarvittu.

Kilpailu sinällään johtaa kustannuskilpailuun, ja kunnalliset palveluntuottajat joutuvat myös eri motiiveista kehittämään toimintaansa kustannustehokkaaksi.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

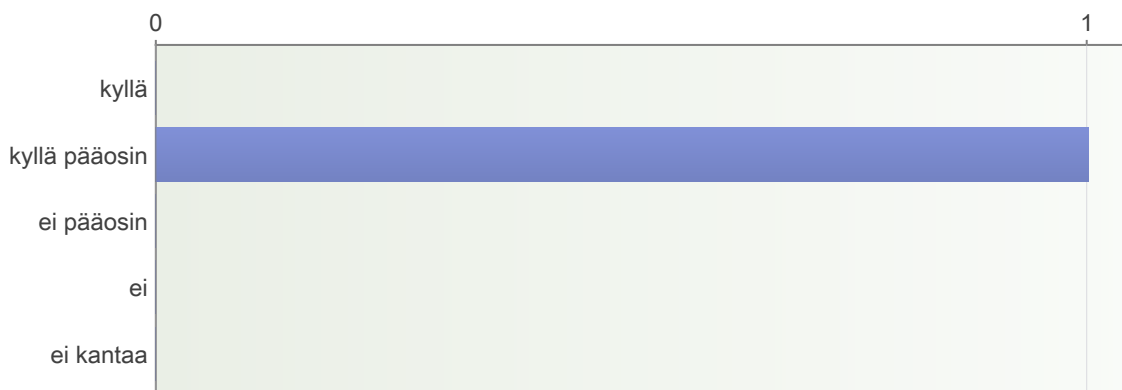
Vastaajien määrä: 1

- Laki ei mahdollista maakunnan erityispiirteiden huomioimista palveluiden järjestämisessä. Pitäisi edetä kokeilujen sekä asiakassetelitoiminnan ja henkilökohtaisen budjetoinnin laajentamisen kautta. Tässä pidempi siirtymäkausi olisi perusteltua.

Maakuntatasolla demokraattinen päätöksenteko toki toteutuu, mutta palvelutuotannon ohjauksen välineet poliittisen päätöksenteon tasolla monitoimijaisessa tuotantotilanteessa ovat varsin vaatimattomia.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

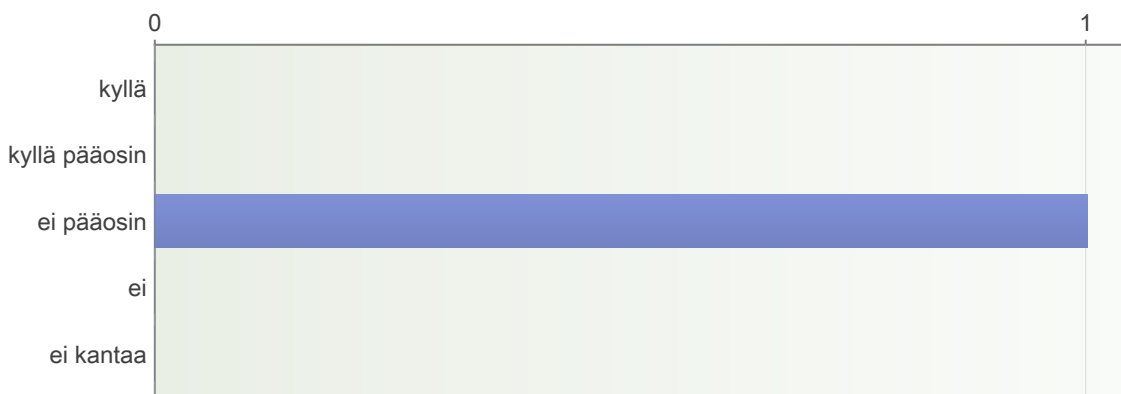
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus antaa mahdollisuuden toimintatapojen uudistamiseen ja palveluinnovaatioiden lisäämiseen. Toivotaan, että hallinto vähenee, ja voimavarat laitetaan innovatiiviseen palvelujen kehittämiseen enemmän kuin hallinnolliseen kehittämiseen.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvuuista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei ole selkeää. Mikä on esimerkiksi neuvolapalveluiden asema? Palvelut ja niiden sisällöt pitää täsmällisesti yksilöidä ja sisällöt määritellä. Lisäksi tulee täsmentää, mitä palvelukokonaisuudella tarkoitetaan. Vastaako sote-keskus mm. erikoissairaanhoidonkin kustannuksista asiakkaitensa osalta? Jos eivät, niin tulee ongelmia, asiakas ohjataan erikoissairaanhoidon tai muuhun erityispalveluun ellei vastuuta kustannuksista ole. Perustason ja laajan perustason ero pitää täsmentää. Perustaso voisi olla esim. yleislääkäritasoiset palvelut, sairaanhoitajan ja perustason sosiaaliohjaus ja -neuvonta (pitää määritellä), sisältäen fysioterapeutin, psykiatrisen sairaanhoitajan, päihdehuollon hoitopalvelut, tavanomaiset laboratorio- ja natiiviröntgentutkimukset. Lisäksi perustasolla palveluina tulisi olla hankittavissa (maksusetelillä) tavalliset ultraääni-, rasisussydänfilmi- ja keuhkofunktio- tutkimukset.

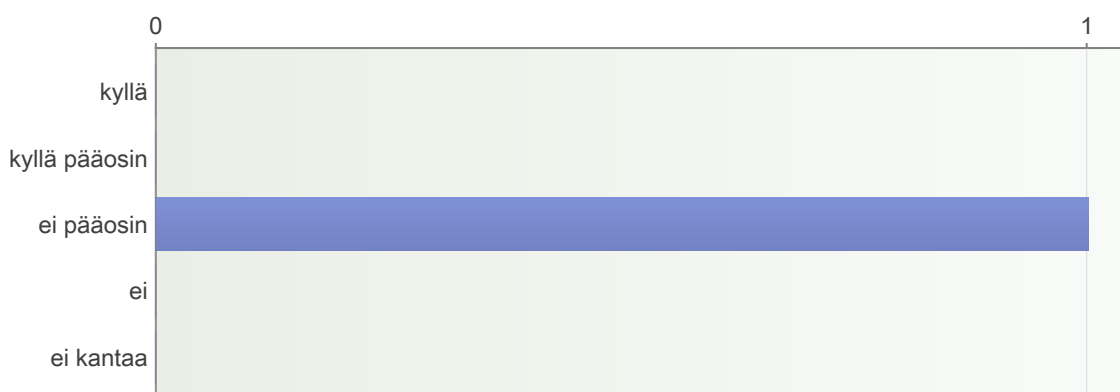
Laajan perustason palvelut tulee yksityiskohtaisesti määritellä. Perustason tulee kantaa ja pystyä kantamaan vastuu asiakkaidensa palvelukokonaisuuksista. Lisäksi tulee varmistaa, ettei synny viranomaistehtävien suhteen päällekkäisiä rakenteita (mm. tartuntatautilain, mielenterveyslain, päihdehuoltolain ja lastensuojelulain määräykset ja veloitteet). Lisäksi niiden sisällöt tulee huomioida myös viranomaisyhteistyövelvoitteiden

osalta.

Lakiluonnoksen 4 momentissa säädetään maakunnan vastuusta määritellä suoran valinnan palvelukokonaisuudet. Maakunta vastaa suoran valinnan palveluihin sisältyvien palvelukokonaisuuksien ja asiakkaiden palveluketjujen yksityiskohtaisemmasta määrittelystä, mikä tulee tehdä maakunnan ja sen asukkaiden tarpeiden perusteella. Maakunnan on toisaalta siis mahdollisuus tehdä strateginen linjaus ja päättää suoran valinnan palvelukokonaisuuksista. Miten tähän kokonaisuuteen istuvat ns. palvelupaketit.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelijärjestelmä parantaa palvelukokonaisuutta asiakkaiden valinnanvapauden kannalta ja mahdollistaa esimerkiksi erikokoisten toimijoiden toimimisen sote-järjestelmässä palveluntuottajana.

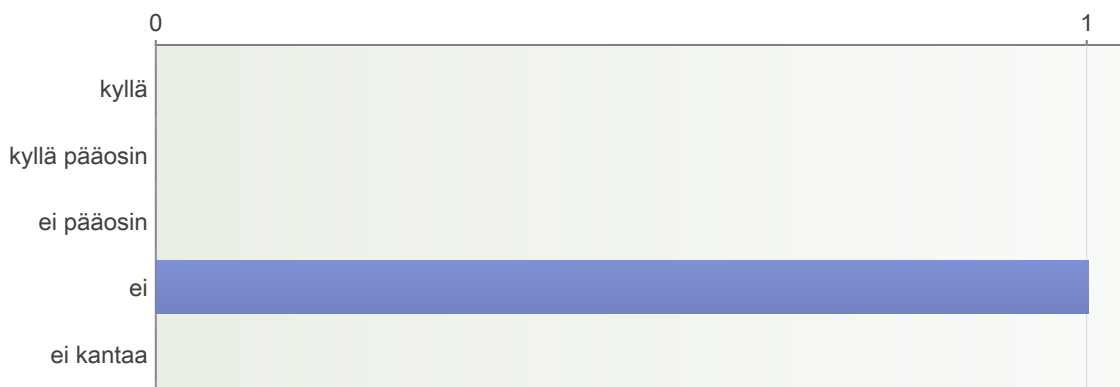
Maksusetelillä myönnettävä itsenäinen osakokonaisuus tulee lainsäädännössä määritellä selkeämmin palvelusisältönä. Se, miten paljon sote-aseman tuottajalla tulee olla omaa palvelutuotantoa, ei ilmene lakiluonnoksesta. Ilmaan jää kysymys, voiko sote-asema tuottaa maksusetelillä jopa kaikki palvelunsa.

Maakunnan näkökulmasta maksusetelijärjestelmä voi olla ongelmallinen järjestämisen hallinnan näkökulmasta. Sote-asemien poikkeava toimintatapa maksusetelin käytössä voi muodostua haastavaksi asiakkaiden palvelukokonaisuuksien hallinnan osalta.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

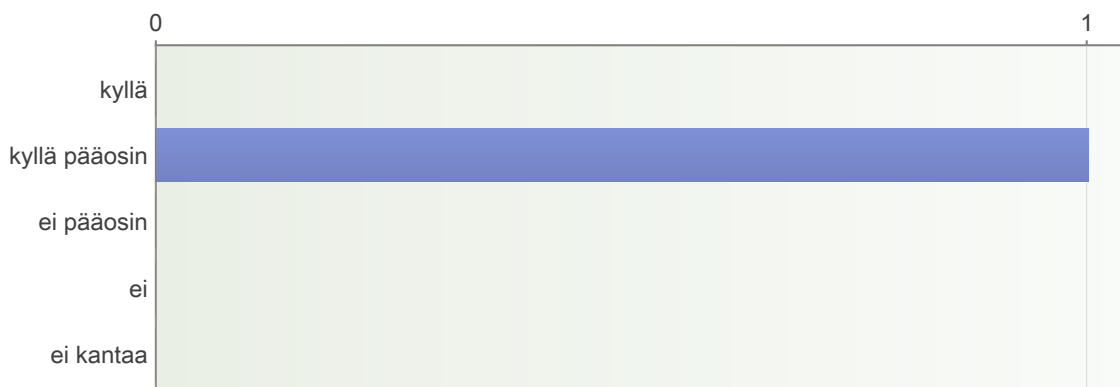
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen sanamuoto sote-asemien "osakokonaisuudesta" tulee määritellä tarkemmin selkeyden lisäämiseksi. Suoran valinnan palvelun tuottajalla on vastuu maksusetelipalveluista. Kokonaisvastuun kantaminen on kuitenkin ongelmallista, jos asiakas saa vapaasti valita maksusetelipalvelun tuottajan ilman vastuullisen palvelun tuottajan ohjausta.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

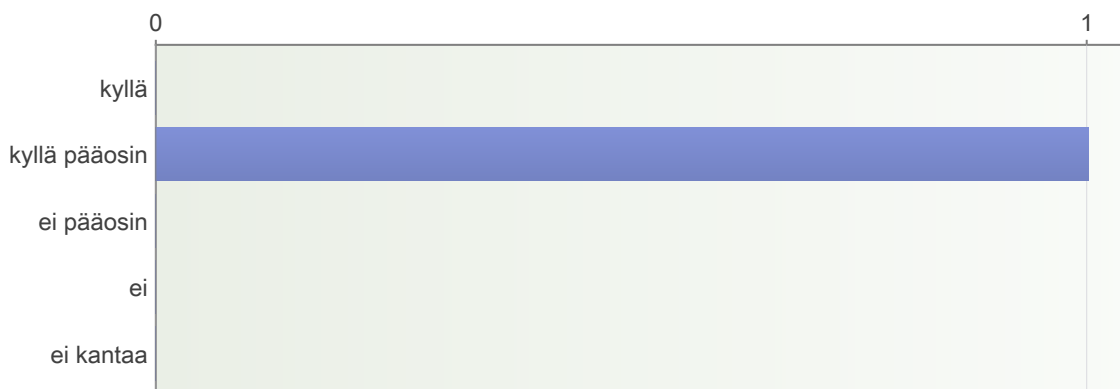
- Hoidon osakokonaisuuden toteuttaminen maksusetelillä asiakkaan valitsemalla palveluntuottajalla lisää asiakkaan vaikutusmahdollisuutta palvelun/hoidon kokonaisuuteensa. On kuitenkin pohdittava, ettei palvelu/hoido pirstaloitu maksusetelijärjestelmään vain sen vuoksi, että asiakas saisi valita enemmän. Tausta tulee olla perustellumpi.

Hoidon jatkuvuuden ja laadun turvaaminen sekä hoitovastuu kokonaisuudessa tulee varmistaa. Hoitovastuu tarkempaa määrittelyä edellytetään lainsäädännön tasolla.

Maksusetelien käyttö edellyttää hyvää asiakkaiden ohjausta, neuvontaa ja palveluohjausta sekä riittävää tietoa sairauksista ja palveluista sekä niiden sisällöistä. Tämä voi helpottaa niiden ihmisten hoitoon pääsyä, jotka nykyisin ovat pitkiä aikoja terveyskeskusten jonoissa tai eivät jonojen takia edes hakeudu palveluihin. Nopeammalla hoitoon pääsyllä ehkäistään ennalta erikoistason palveluiden tarvetta ja ihmisten terveysongelmien kasautumista.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaan asiakkaat voivat hakeutua myös toisen maakunnan liikelaitoksen erikoistason palveluihin, kuten nykyisinkin on mahdollista käyttää valiten erikoissairaanhoidon palveluja.

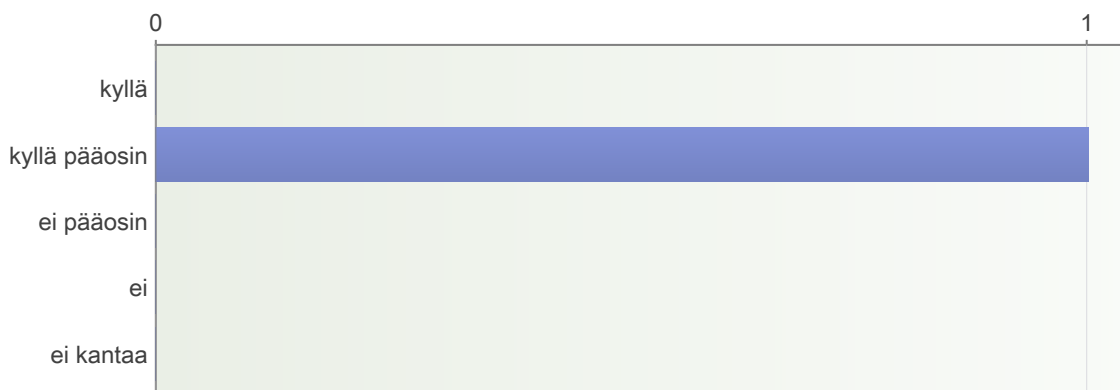
Pidemmällä aikavälillä keskussairaalat, jotka ovat maakuntiensä julkisesti rahoitettuja erikoistason palveluyksiköitä, voivat olla nykyistä voimakkaammin kilpailutilanteessa, varsinkin kun sairaalat kuuluvat palveluiltaan eri ryhmiin ja osa sairaaloista perustavat joillekin erikoissairaanhoidon erikoisaloille palveluitaan tarjoavia yhtiöitä (mm. sydänsairaalat ja ortopediset sairaalat).

Julkisesti rahoitettuja erikoistason liikelaitosten ja niiden yhtiömuotoisten toimipisteiden markkinointimahdollisuuksia ja -rajoituksia eikä kuluttajansuojaa ei ole juuri tarkasteltu perusteluissa. Tarkastelu ei ulotu myöskään asiakas- / potilasvirtojen lähitulevaisuuden arviointiin ja virtaumuutosten aiheuttamiin vaikutuksiin ja vaikutusten ennakkointiin keskussairaalamerkolle.

Sosiaalipalvelujen erikoistason palveluissa tämä johtaa osin uuteen tilanteeseen, kun asiakas tai hänen omaisensa voivat valita esimerkiksi kehitysvammaisten palveluja, päihdepalveluja tai lastensuojelun palveluja aiempaa laajemmin. Sosiaalipalvelujen erityistason palvelujen valinnan vapauden laajennuksen vaikutuksia palvelujärjestelmälle ei ole riittävästi arvioitu. Laajan valinnan vapauden ulottaminen sosiaalipalvelujen erityispalveluihin voi tuottaa ei-aiottuja seurauksia palveluihin.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

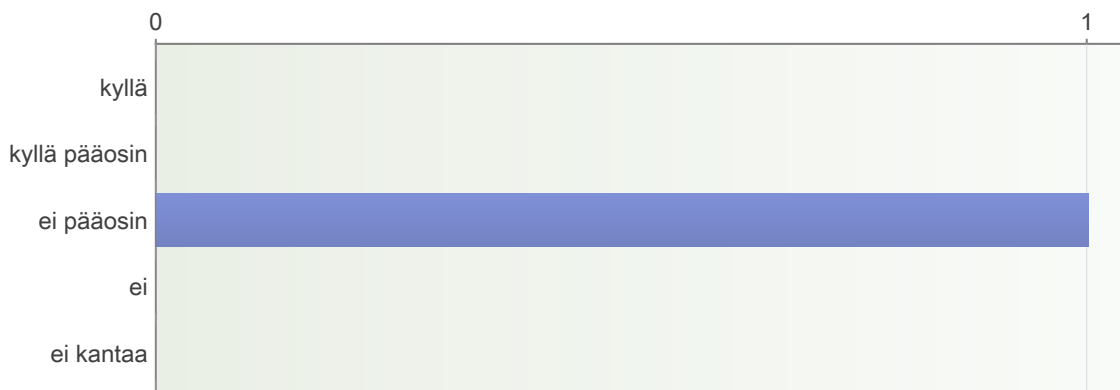
- Lähtökohtaisesti asiakassetelin käyttö vahvistaa asiakkaan itsemääräämistä useimmissa tilanteissa. Säädöksessä on kuitenkin määriteltävä myös se mahdollisuus, että asiakas voi halutessaan kieltäytyä asiakassetelistä. Tällöin on ilmeistä, että maakunnan liikelaitoksen on kyettävä tarjoamaan palvelu ja osoitettava palvelu muulla tavoin.

Maakunta joutuu yhtiöittämään sellaiset omat palvelunsa, joissa maakunta käyttää asiakasseteliä. Jos asiakas ei halua käyttää asiakasseteliä, maakunnan liikelaitos joutuu tarjoamaan palvelun muulla tavoin. Miten tämä toteutuu käytännössä, jos maakunnan näiden palvelujen yhtiössä kaikki asiakaspaikat ovat täynnä eikä muuta korvaavaa toimintaa ole. Tilanne on vaikea palveluiden kannattavuuden näkökulmasta, sillä myös maakunnan yhtiö kilpailee markkinoilla, mutta joutuisi kuitenkin ylläpitämään palveluja siltä varalta jos asiakas ei valitsekaan palvelua asiakassetelillä.

Asiakassetelillä asiakas voi hankkia tarvitsemansa palvelun kaikista valvontaviranomaisen ylläpitämästä palveluntuottajarekisteröidyistä palvelun tuottajista koko maan alueella.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

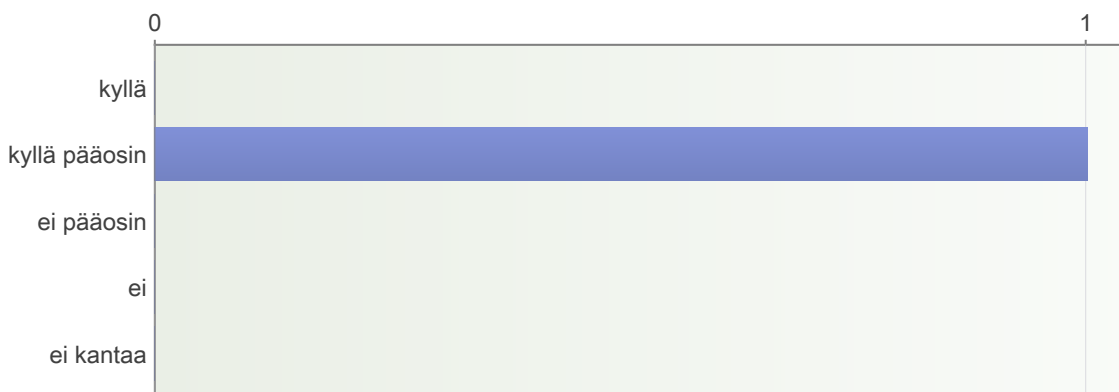
Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin ja käytössä olevan palvelusetelin välillä on eroja. Palveluseteli on määrärahasidonnainen palvelu, johon asiakkaalla ei ole subjektiivista oikeutta. Palvelusetelin arvon voi määräytyä tulosidonnaisesti. Edelleen nykyisessä lainsäädännössä korostetaan kunnan päätösvaltaa järjestämistavan valinnassa, koska palvelusetelijärjestelmän hallinnointiin sisältyy aina kustannuksia. Maakunnalla tämä sama harkintavalta säilyy pääosin, mutta valtionohjaus korostuu nykyistä enemmän. Lakiluonnoksen perusteella kumotaan laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä, jolloin nykyistä voimassa olevaa lainsäädäntöä ja siihen liittyvä käytännön kokemusta ei ole suoraan sovellettavissa maakunnan toiminnassa. Maakunta ei pysty laajentamaan palvelusetelijärjestelmää asteittain, kuten nyky-lainsäädäntö on mahdollistanut.

Lakiluonnoksen perusteella asiakasseteliin ei sisältyisi määrärahasidonnaisuuden periaatetta. Asiakkaalle on myönnettävä asiakasseteli, mikäli asiakas täyttää palvelun saamiselle asetetut ehdot. Tämä osaltaan kaventaa maakunnan harkinta-/ohjausvaltaa.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaan maakunta päättää muut kuin suoran valinnan palveluihin kuuluvat sosiaali- ja terveyspalvelut, joiden järjestämisessä se käyttää asiakasseteliä. Kuitenkin suoran valinnan palveluista maakunnalla on mahdollisuus vaikuttaa sen volyymiin ainoastaan siltä osin kuin maakunta määrittelee suoran valinnan palvelut lain 15 §:ssä määritellyä vähimmäistasoa laajemmaksi.

Lakiluonnoksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan 15 prosenttia kokonaiskuluista tulisi olla asiakassetelin piirissä palveluista, jotka eivät ole kiireellisiä, julkisen vallan käyttöä, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain ja terveydenhuoltolain mukaan tehtävän harvinaisuuden, vaativuuden tai suurten kustannusten perusteella keskitettäviä palveluita tai joita ei toteuteta henkilökohtaisen budjetin avulla. Tällaisen prosenttiosuuden määrittäminen ei perusteltua. Tämän sijaan asiakassetelin piiriin tulee ulottaa sellaiset palvelut, joissa markkinoiden hyödyntämisen edellytykset ovat suurimmat. Näiden palveluiden valinnassa palveluiden käyttäjät ovat kyvykkäitä ja halukkaita valitsemaan palvelut itse tai omaisensa/läheistensä kanssa.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen budjetointi tukee valinnanvapauden toteutumista myös laajan palvelutarpeen asiakkailla. Pykälän 2 momentin mukaan maakunnalla olisi mahdollisuus tarjota henkilökohtaista budjettia myös muille asiakasryhmille kuin iäkkäille ja vammaisille henkilöille ja tämä laajentaa henkilökohtaisen budjetoinnin mahdollisuuksia.

Asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin kautta voi hankkia tarvitset palvelut tuottajan kaikista valvontaviranomaisen ylläpitämästä palvelun tuottajarekisteröidyistä palvelun tuottajista koko Suomen alueella. Maakunta päättää palvelusta, joita voi saada palvelutarpeen arvioinnin jälkeen. Jos asiakas kieltäytyy, vaihtoehtona on vastaanottaa maakunnan liikelaitoksen osoittama palvelu.

Henkilökohtaisella budjetilla ei voi saada palveluja maakunnan liikelaitokselta. Tämä voi muodostua asiakkaan palvelukokonaisuuden kannalta ongelmalliseksi erityisesti tilanteissa, joissa markkinat eivät toimi. Asiakkaalla ei olisi tällöin mahdollisuutta yhdistellä maakunnan liikelaitoksen ja muiden palveluntuottajien tuottamia palveluja. Rajaus voi olla toimiva asiakassetelin osalta, mutta henkilökohtaisen budjetin osalta rajaus voi olla epätarkoituksenmukainen.

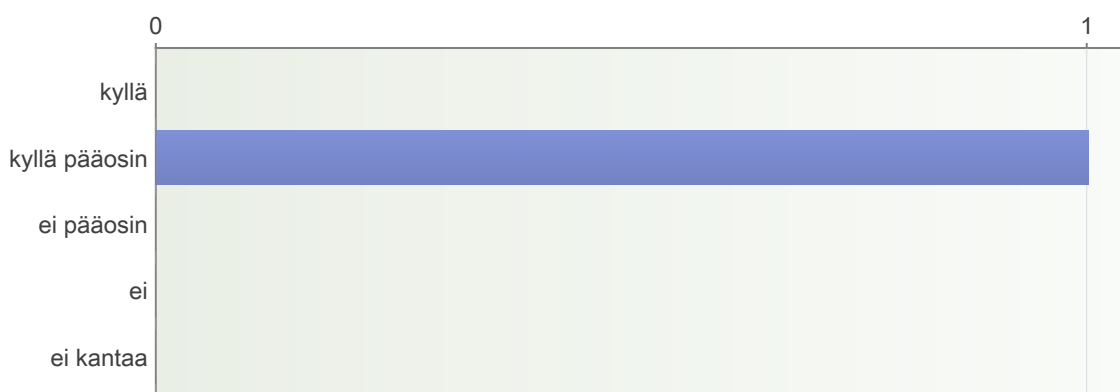
Henkilökohtaisen budjetin käyttöön ottaminen tulisi voimaan välittömästi vuoden 2019 alusta. Tämä tarkoittaa sitä, että maakunnan tulee valmistautua uudistukseen jo vuodella 2018. Tämä voi olla monessa maakunnassa haasteellista.

Henkilökohtaisen budjetoinnin toteutuminen vaatii vahvaa palveluohjausta runsaasti palveluja käyttävissä asiakasryhmissä. Keskeistä on varmistaa se, että tilanteissa, jossa asiakkaan, omaisten ja palveluohjauksen näkökulmat eroavat toisistaan, varmistetaan asiakkaan tahdon ja edun toteutuminen.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisella on velvollisuus palveluohjaukseen ja neuvontaan. Eri toimijoiden tulee varmistaa, että he tuntevat hyvin palvelujärjestelmän sekä osaavat avustaa neutraalisti päätöksenteossa.

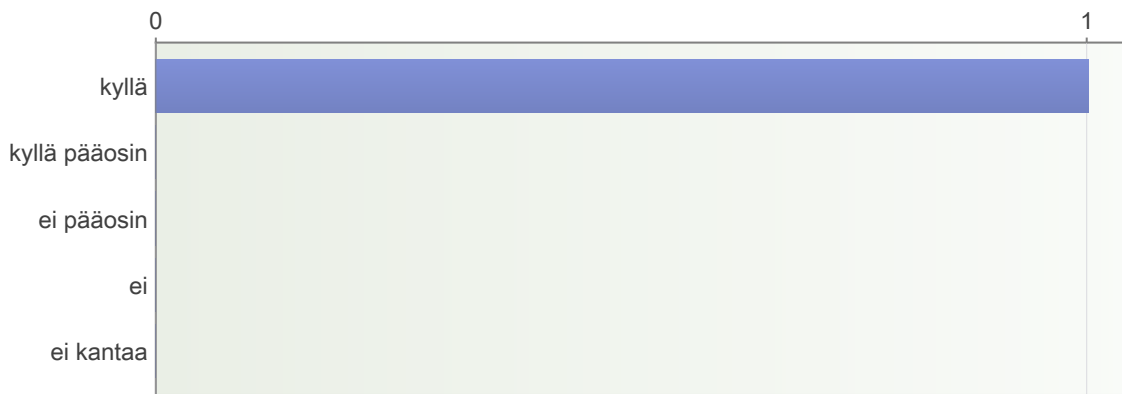
Tuetun päätöksentekoon osallistuvan ammattihenkilön rooli ja juridinen asema ovat epäselviä.

Lakivalmistelussa on selkeytettävä, rinnastetaanko tuki edunvalvontaan tai laajennettuun edunvalvontaan.

Samalla on selkeytettävä sitä, mikä on tuetun päätöksenteon suhde maakunnan ammatilliseen palveluohjaukseen. Lisäksi on huomioitava se, miten varmistetaan asiakkaan tietosuoja tuetussa päätöksenteossa.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

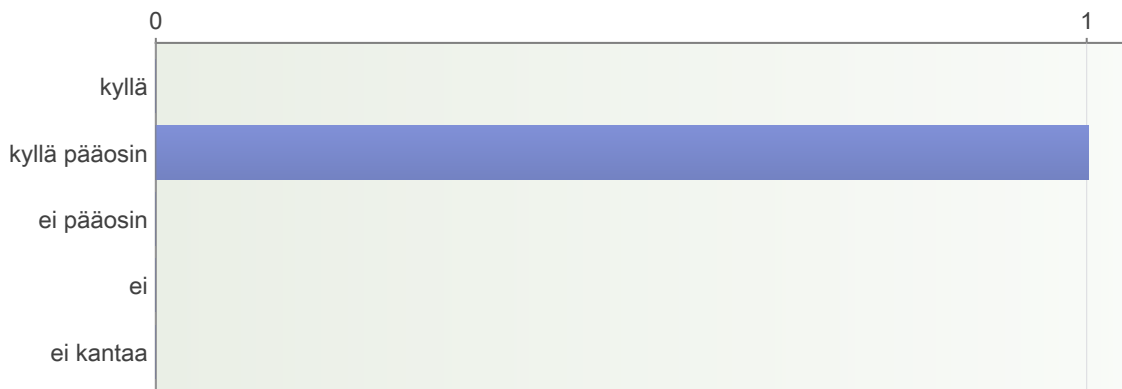
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen tavoitteiden kannalta hyväksymismenettely on tarkoituksenmukainen. Tuottajien sopimus- ja hyväksymismenettelyt tuovat maakunnalle runsaasti hallinnollista työtä ja edellyttävät osaamista sopimusoikeudellisista asioista. Lisäksi tarvitaan myös asiantuntijaresursseja.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palveluja tuottaisivat maakunnan liikelaitoksen yhtiöt sekä yksityiset palvelun tuottajat. Maakunta hyväksyisi suoran valinnan palvelun tuottajat 7 luvussa säädetyn hyväksymismenettelyn mukaisesti ja tekisi niiden kanssa sopimukset suoran valinnan palvelujen tuottamisesta.

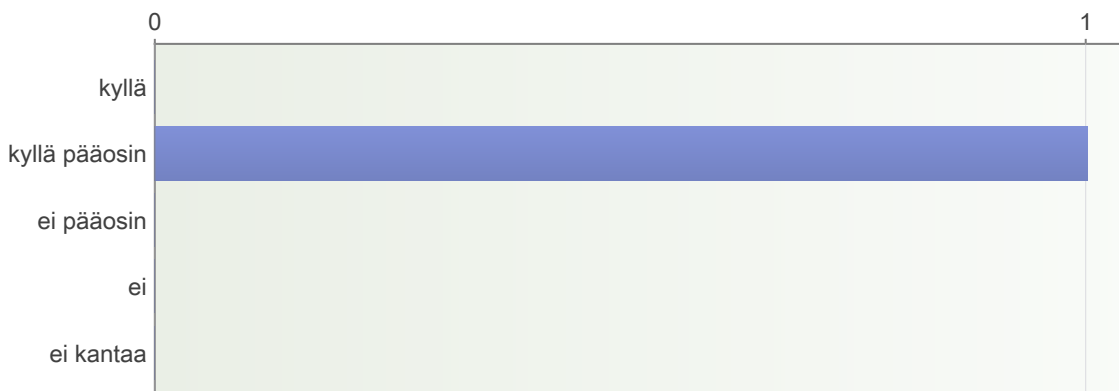
Maakunnalla olisi merkittävä rooli siinä, että se voisi lisäksi päättää, että suoran valinnan palveluihin kuuluu muitakin kuin pykälässä mainittuja palveluja. Maakunta voisi päätöksellään laajentaa sosiaali- ja terveyskeskuksen ja suunhoidon yksikön tuottamisvastuulle kuuluvaa palveluvalikoimaa laissa säädetystä vähimmäistasosta ja toimia maakunnan tavoitteiden suuntaan.

Tämä koskee myös ennaltaehkäisevää toimintaa ja terveystarkastuksia, kun maakunta voi määritellä pykälän 4 momentin sekä lain 30 §:n mukaisesti, mitä ennaltaehkäisevää toimintaa ja terveystarkastuksia suoran valinnan palveluissa tehdään.

Palveluntuottajan 39 §:ssä määritelty sopimuksen irtisanomisaika on lyhyt eikä jätä maakunnalle riittävästi aikaa palveluntuotannon uudelleen organisoimiseksi. 36§:ään sisältyy vaikeasti tulkittavia sopimusehtoja, joiden sitovuus on epätarkka ja sopimusperusteinen valvonta on vaikeaa. 38 §:ään sisältyvä säännös sopimuksen yksipuolisesta muuttamisesta on epätavallinen, ja palveluntuottajan kannalta riskialtis.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Luonnoksen mukaan jokaisen palvelun tuottajan on oltava palveluntuottajalain 10 §:n mukaisessa palvelun tuottajienrekisterissä.

Palvelujen laatua ja saavutettavuutta koskevat vaatimukset voivat koskea muun muassa laatumittareiden käyttöä ja niiden perusteella määriteltyä vähimmäistasoa, palvelutoiminnan henkilöstömitoitusta ja vastaanottoaikoja. Kukin maakunta voi määritellä näitä ja muita vaatimuksia alueen väestön, olosuhteiden ja elinkeinorakenteen tarpeita vastaavasti.

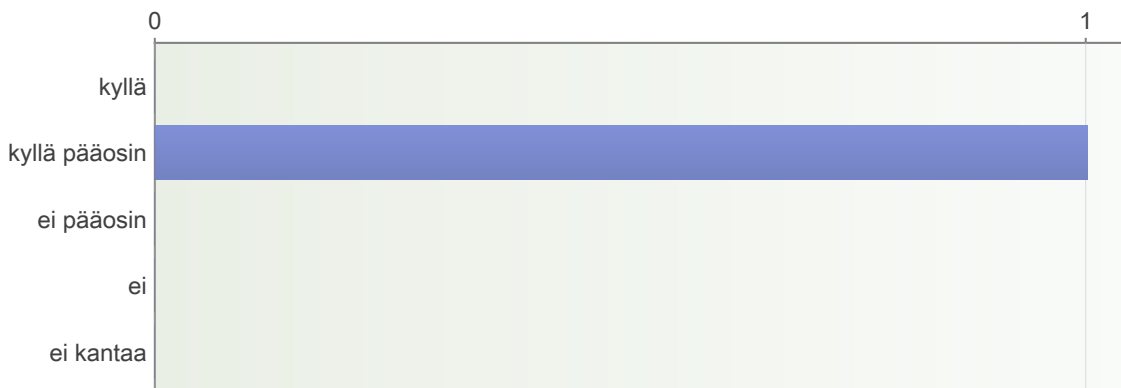
Valinnan kriteerit aiheuttavat kuitenkin miettimistä asiakkaan näkökulmasta. Jotta asiakas voi valita, hänellä pitää olla tieto vaihtoehtoista arvioituna samoin kriteerein ja ymmärrettävässä muodossa. Keskeiset kriteerit (tieto hoidon ja hoivan laadusta) pitää määritellä laissa, jotta vertailtavuus oli luotettavaa.

Lakiluonnoksessa määritelty ilmoitusaika (kaksi kuukautta) toiminnan lakkauttamisesta on liian lyhyt. Ajan tulee olla vähintään 6 kuukautta, jotta korvaava palvelu ehditään asiakkaille järjestämään.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

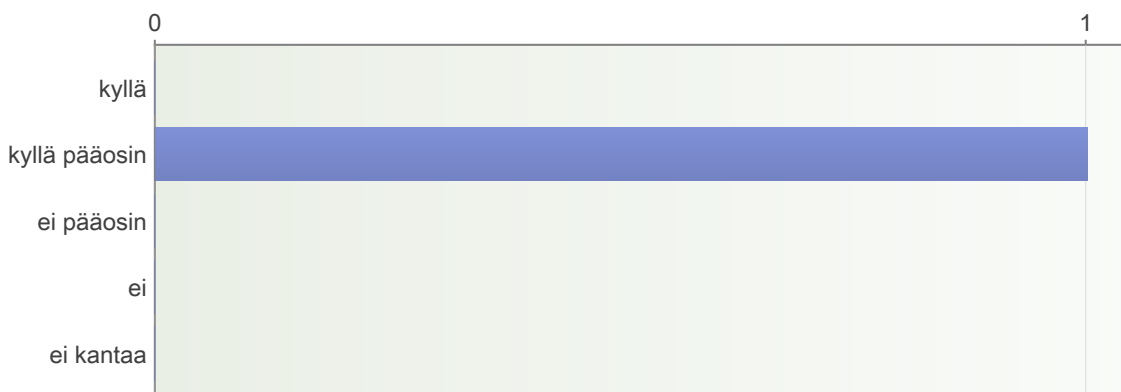
- Esityksen mukaan suoritettavat korvaukset perustuisivat suoran valinnan palveluja tuottavien sote-keskusten ja suunhoitoyksiköiden kiinteään korvaukseen, joka perustuu listautuneisiin asiakkaiden määrään ja hyvinvointiriskiin.

Lähtökohta on hyvä ja kannustaa asiakkaiden kerralla kokonaisvaltaisempaan hoitoon. Optimaalinen suhde tullaan kuitenkin näkemään vasta käytännön kautta. Maksujärjestelmään joudutaan todennäköisesti muuttamaan, kun kokemuksia lainsäädännön toimivuudesta saadaan laajemmin.

Maakunnalla tulee olla mahdollisuus huomioida alueelliset erityistarpeet ja maakunnan sisällä tulee voida olla tarvittaessa erisuuruisia kapitaatiokorvauksia esimerkiksi alueellisten tarpeiden mukaan palveluiden turvaamiseksi maakunnan eri osissa.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Erityisesti tulee huolehtia siitä, että kannustinperusteiset korvaukset kohdentuvat vaikuttavasti ja terveyttä ja hyvinvointia edistävästi.

Hyvinvointiriskin käsite vaati lisää määrittelyä ja millä sitä tullaan mittaamaan. Korvausta voidaan täydentää hoidon ja palvelun onnistuneisuuden perusteella maksettavilla kannustumilla ja heikkoihin tuloksiin liittyvillä sanktioilla. Joissakin palveluissa voisi käyttää osittain suoriteperusteisia korvauksia. Nämä tulee määrittellä tarkasti sisällöllisesti ja korvauksen taso tulee myös määrittää.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen mukaan valinta alkaa 1.1.2019 ja asiakkaat alkavat listautumaan 2 kuukautta aiemmin. Edelleen tuottajahaun tulee tapahtua 6 kuukautta ennen valinnan käynnistymistä.

Aikataulu on liian tiukka. Maakunta voi tosiasiasa aloittaa toimintansa yhtiöittämisen vasta vuoden 2019 alussa. Luonnoksen mukaan maakunnan sote-keskuspalvelujen yhtiöittäminen on tehtävä vuoden 2021 alkuun. Näin tarjoutuu markkinaehtoisille toimijoille reilut kaksi vuotta toimia ennen maakunnan julkisen yhtiön toiminnan aloittamista. Tämä vaikuttaa suuresti eri toimijoiden asiakaskunnan muodostumiseen. Maksusetelien, asiakassetelien ja henkilökohtaisen budjetoinnin käyttö voidaan aloittaa vuonna 2019.

Näidenkin käytäntöjen aloittamiseen tulee olla jonkinlainen siirtymäaika, koska maakunnan sote-järjestämisen organisoituminen vie käynnistämisaikansa.

Sote-keskuspalvelujen tuottamisessa julkisen toimijan kilpailukykyisyys tulee taata markkinaehtoisten ja järjestötoimijoiden rinnalla.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

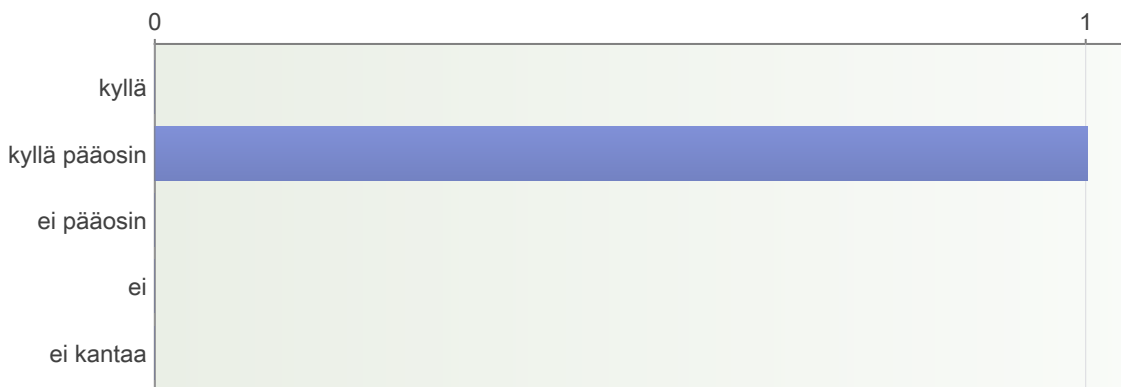
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslaki vaikuttaa merkittäväällä tavalla maakunnan palveluiden organisointiin, hallintoon ja johtamiseen. Valinnanvapaus tulisi edetä portaittain, ja kerätä kokemuksia aluksi perustason terveydenhuollolla.

Tärkeä on myös huomata, että valinnanvapauslaki hajauttaa toimivan järjestelmän etenkin 24/7 päivystyksen turvaamisen osalta, jos yksityisillä toimijoilla ei ole päivystysvelvollisuutta. Tällä hetkellä päiväaikainen päivystys hoidetaan kunnissa ja ilta- ja yöaikainen sekä viikonloppupäivystys yhdessä koko maakunnan lääkäreiden yhteistyönä. Tämä ei välttämättä toteudu enää valinnanvapauslain ollessa voimassa.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

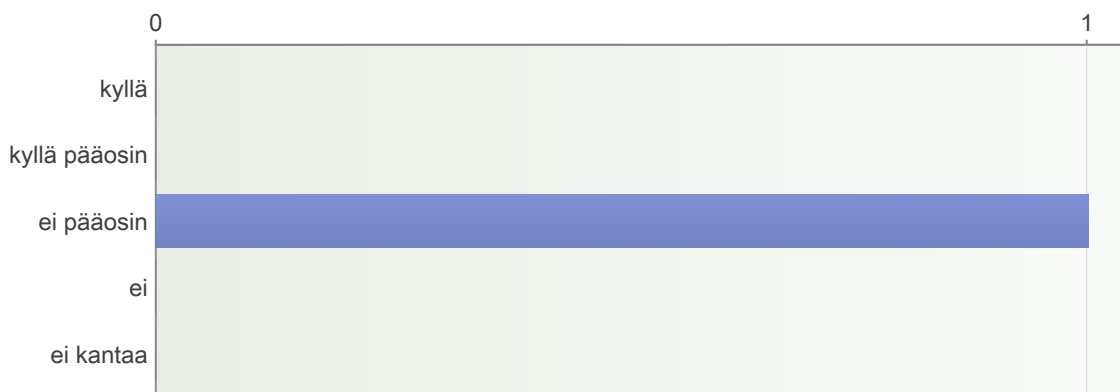
- Se kuinka laajaksi suoran valinnan palvelu maakunnassa määritellään, voi vaikuttaa markkinoiden syntyyn ja erilaisten toimijoiden mahdollisuuteen tuottaa palvelukokonaisuuksia. Alihankinta tai verkostoitunut palvelutuotanto, antaa edellytyksiä mahdollistaa erikokoisten yritysten tai ammatinharjoittajien kyvyn tuottaa palveluja.

Suoran valinnan markkinoiden syntyyn ja palveluiden turvaamiseen eri alueilla tulee pystyä vaikuttamaan myös maakunnan sisällä vaihtelevalla korvauksella.

Riskinä on, että markkinat syntyvät suurille kaupunkiseuduille niin, että palveluverkosta muodostuu liiankin tiheä kun tavoitteena on ollut palvelujen toimipisteverkkojen optimointi ja tiivistäminen. Suppeammalla kokeilulla estetään palveluiden polarisoituminen.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuottajiksi voi ilmoittautua kaikki toimijat, jotka täyttävät kriteerit ja ovat rekisteröityneitä. Sairaalapalveluissa ja erityisen vaativissa sosiaalipalveluissa tuottajien pitää olla akkreditoituja (pätevyys todennettu) kansainvälisten standardien mukaisesti. Tämä karsinee voimakkaasti pienet toimijat pois markkinoilta.
Mahdollistaa kyllä toiminimellä toimimisen yhdessä osuuskunta tyyppinen toimintakonseptilla, siltä osin kun ei ole kyse erityistason toiminasta.

Verkostoitunut tuottamistapa tulee varmistaa, jotta erikokoisilla toimijoilla on mahdollisuus päästä markkinoille. Lakiluonnoksessa 17 § tulee olla selkeämpi ja siinä on avattava tarkemmin sitä, mitä tarkoittaa osakokonaisuus ja mikä on maksusetelin ja sopimuksellisten palveluiden suhde.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

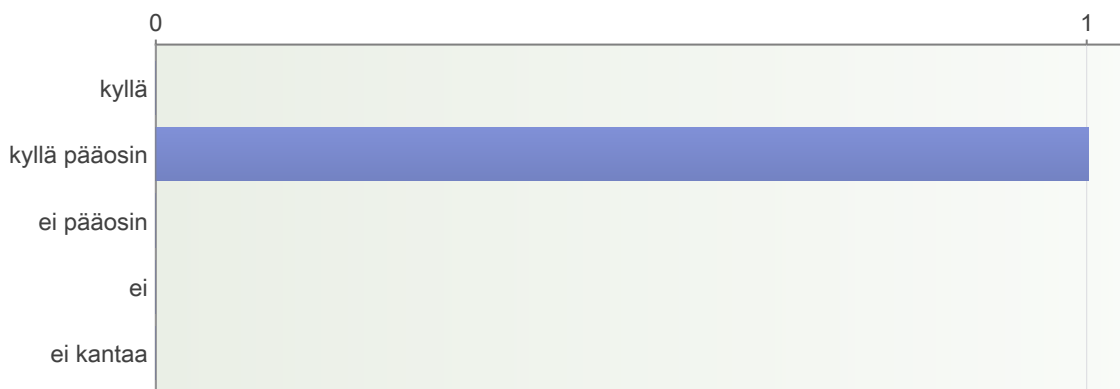
Vastaajien määrä: 1

- Peruspalvelut jakaantuvat suoraan valittaviin palveluihin ja palvelutaitoksen tuottamiin palveluihin, asiakassetelillä valittaviin palveluihin sekä henkilökohtaisen budjetin palveluihin. Tämä voi monimutkaistaa palveluja tarvitsevan potilaan asemaa nykytilanteeseen verrattuna.

Toisaalta mahdollisuus valita asiakkaan tarpeisiin erikoistunut palveluntuottaja voi parantaa hoidon vaikuttavuutta ja asiakkaan hoitoon sitoutumista sekä erilaisten uusien toimintamallien, kuten oma- ja itsehoitojärjestelmien sekä muiden sähköisten toimintamallien kuten etähoidon, hyväksymistä asiakkaan omassa palvelukokonaisuudessa.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

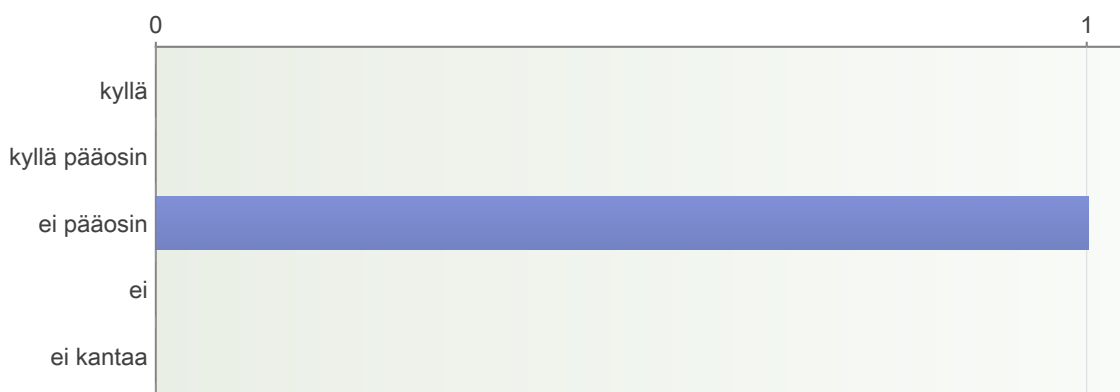
Vastaajien määrä: 1

- Yleisesti on todettava, että samat hyödyt ja uhat voidaan todeta suun terveydenhuollon järjestämisen osalta kuin muiden terveystalouden palvelujen. Koska perinteisesti suun terveyden ja suun sairauksien merkitys terveydenhuollossa on nähty vähempiarvoisena ja vähemmän tärkeänä, tämän uudistuksen yhteydessä on suurena vaarana se, että edellytykset suun terveystalouden palvelujen järjestämiselle entisestään heikkenevät. Erityisesti suun terveydenhuollon palvelujen järjestämisen yhteydessä eriarvoisuuden lisääntyminen kansalaisten keskuudessa on erittäin suuri uhkatekijä.

Periaatteessa valinnanvapaus antaa asiakkaalle lisää mahdollisuuksia valita oma palveluntuottaja. Uudistus voi myös nopeuttaa palveluun pääsyä, kun yksityisten suun terveydenhuollon palvelut saadaan täysimääräisesti ja samanarvoisina julkisten rinnalle.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Riskien arviointia ei vielä ole tehty eikä valmisteluvaiheessa ole ennakoitu siitä, miten tuleva kokonaisuus tulee toimimaan. Lainsäädäntövaiheessa ei ole tietoa siitä, miten asiakkaat tulevat todellisuudessa käyttäytymään tai miten esimerkiksi yhtiömalli vaikuttaa hoitoketjujen kokonaisuuteen.

Vaikutukset toiminnalliseen integraatioon, talouteen ja eriarvoisuuteen ovat jääneet liian vähälle huomiolle. Uudistus edellyttää eri vaiheissaan jatkuvaa arviointia ja myös laajoja tutkimusohjelmia.

Vaikutukset henkilöstöön ulottuvat lakiluonnoksessa mainitun siirtymäajan yli ei ole riittävästi arvioitu, mitä julkisen palvelutuotannon yhtiöittäminen merkitsisi henkilöstön työsuhteen ehtoihin ja työsuhteturvaan.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta- ja sote-uudistus kokonaisuutena on tavoiteltava ja perusteltu suuri muutos Etelä-Savon maakunnassa. Pienessä maakunnassa on kaksi sairaanhoitopiiriä, ja paljon päällekkäisiä hallintorakenteita ja palveluita. Rantasalmen kunta ostaa jo pääsääntöisesti kaikki ne sosiaali- ja terveystalvet, jotka tämän hetkisen lainsäädännön mukaan voi ulkoista, yksityiseltä palvelutuottajalta. Yhteistyö on ollut luottamuksellista, ja kustannustehokasta. Koko maakunta tarvitsee tervettä kilpailua perustason terveydenhuoltoon.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen aikataulu on liian tiukka, jos ajatellaan kaikkien sosiaali- ja terveystalveluiden valinnanvapautta.

Hoitoketjut katkeavat liian usein jos perustason palveluiden ja erikoislääketieteen välillä on eri rahoitusmalli tai maakunnan mekanismi. Ketkä kaikki voivat arvioida palvelusetelitarpeen? Pitää pystyä varmistamaan, että asiakas voidaan palauttaa perustasolle "normaaliin hoitoonsa" esim. yksittäisen operaation jälkiseurantaan. Laaja-alaisten palvelutarpeiden kohdalla painottaisin myös yksinomaan paljon terveystalveluita käyttäviä asiakkaita, esim. Komorbiditeetit (tarkoittaa kahden tai useamman itsenäisen sairauden esiintymistä samanaikaisesti) ja kroonikot.

Kustannussäästöjen aikaansaamiseksi yksittäisellä tuottajalla tulisi olla kokonaisvastuu asiakkaan terveydestä – muuten riski osaoptimointiin on liian suuri.

Aikataulussa eniten huolestuttaa ICT-ratkaisujen olemattomuus. Missä infrassa ja millä perusteilla asiakkaat tekevät valinnan? Ei myöskään voida ajatella että tuotetaan moderneja (myös sähköisiä) palveluita niin että kukin tuottaja kirjaa järjestäjän potilasrekisteriin.

Valinnanvapaus on kannatettavaa, samoin asiakassetelin ja henkilökohtaisenbudjetoinnin kautta tapahtuva kumppanuus yksityisten markkinaehtoisten palvelutuottajien ja järjestö toimijoiden kanssa. Julkisten sosiaali- ja terveystalveluiden yhtiöittämisestä tulee siirtää myöhemmin toteutettavaksi, sitä tulee tarvittaessa kokeilla ja sen vaikutuksia tulee arvioida tutkimuksen keinoin.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.